Az alábbi feladatokat a AUT.BME.HU tanszéki weboldalon fellelhető AUT C++ Példatárból másoltam ki. A feladatokat a Programozás alapjai 2. ZH-ra való felkészülés jegyében válogattam, a példák nagy részét a példatár készítője is „ZH előtt érdemes átnézni" megjegyzéssel látta el.

Ihász Dávid
I. évf. villamosmérnök BSc

Konstansok használata

Döntsük el, van-e fordítási idejű hiba az alábbi programrészletekben!

a)
```
const char * str="ZH";
str[0]++;
```

b)
```
const char * str="ZH";
str++;
```

c)
```
int tomb[ ]={1,2,3};
int* const ptr = tomb;
ptr++;
```

d)
```
const int tomb[]={1,2,3};
int* ptr=tomb;
```

e)
```
double tomb[ ]={1.0,2.0,3.14};
double* const ptr = tomb;
ptr++;
```

Pointerek esetén két érték van: maga a pointer értéke, amely egy memóriacím, illetve a pointer által mutatott érték. Mindkettő lehet konstans, a példák arra kérdeznek rá, hogy a két érték közül melyik.

a) Itt a mutatott érték a konstans, vagyis nem módosíthatjuk annak első elemét. Így ez a kódrészlet hibás.

b) Ebben a kódrészletben is a mutatott érték a konstans, de a pointer értékét változtatjuk. Vagyis ez nem okoz fordítási idejű hibát.
c) Ebben a példában a tömb nem konstans, azonban az első elemére mutató pointer értéke igen. Így a pointer értékének megváltoztatásánál hibaüzenetet kapunk.

d) Ezúttal a tömb elemei konstansok. Vagyis ha az első konstans elemére nem konstans pointert próbálunk ráállítani, fordítási idejű hibaüzenetet kapunk: konstansról nem konstansra sosincs automatikus konverzió. Ha a pointer konstansra mutatna, a kódrészlet nem lenne hibás.

e) Itt újból a pointer értéke konstans. A konstanst inicializálhatjuk, ezúttal egy tömb elejével. Az inicializáláshoz szükséges konverzió rendben van: a tömb nem konstans egészekből áll, a konstans pointer nem konstans egészre mutat. A konstans pointert ugyanakkor nem növelhetjük meg eggyel, ez fordítási hibát okoz.

Referencia helytelen/helyes használata

Döntsük el, van-e futási idejű hiba az alábbi programrészletekben!

a)
```
int & fv1(int v){
    return v;
}
```

b)
```
int fv2(int& rv){
    return rv;
}
```

c)
```
int& fv3(){
    int lv=2;
    return lv;
}
```

d)
```
int fv3(){
    int lv=2;
    return lv;
}
```

e)
```
int& fv2(int& rv){
    return rv;
}
```

f)
```
void fv (double & d){
    d+=1;
}
...
int a;
fv(a);
```

g)
```
void fv (double & d){
    d+=1;
}
...
int a;
fv((double&)a);
```

A megoldáshoz arra az elvre van szükségünk, **hogy lokális változó/érték szerint átvett argumentum címét nem szolgáltathatjuk ki a függvényen kívülre sem pointeren, sem referencián keresztül**. Ez **a hiba futási időben jön elő**, bár warningot kapunk. (SzC++Ny 2.4 fejezet).

a) A kódrészlet érték szerint átadott argumentumot ad vissza referencia szerint, ami súlyos futási idejű hiba (warningot ad a fordító).

b) A függvény nem referenciával/pointerrel tér vissza, így biztos nem szolgáltat ki semmilyen címet a függvényen kívülre, ez helyes.

c) A kódrészlet lokális változóra ad vissza referenciát, ezért hibás, futási idejű hiba (warningot ad a fordító).

d) A függvény nem referenciával/pointerrel tér vissza, így biztos nem szolgáltat ki semmilyen címet a függvényen kívülre, vagyis a kódrészlet referencia szempontjából helyes.

e) A referencia szerint átvett paraméter nem lokális, a függvény hívásának hatókörében is létezik, ezért erre akár referenciával/pointerrel is visszatérhetünk, ez referencia szempontjából helyes.

f) int és double& között nincs automatikus konverzió, vagyis ez fordítási hiba.

g) Ha kierőszakoljuk konverziót, akkor futási iedjű hibát idézünk elő, mert az int és a double& nem kompatibilis típusok.

<u>Hibák az osztályokban</u>

Keressük meg a hibát az alábbi kódrészletekben!

a)
```
class A{
    int a;
public:
    f()const{
        a++;
    }
};
```

b)
```
class A{
    int a;
    static void f(){a++;}
};
```

c)
```
class C{
    const int x=2;
};
```

d)
```
class A{
    static int c=3;
};
```

a) Konstans tagfüggvények nem módosíthatják a tagváltozókat. Két módon javíthatjuk ki:
- a ***mutable*** kulcsszót használjuk, amely pont ezt teszi lehetővé: mutable int a;
- eltávolítjuk a konstanst a tagfüggvény deklarációjából

b) Statikus függvényből nem érjük el a nem statikus függvényeket és tagváltozókat (nem megy át a *this* pointer). Vagy a tagváltozót tesszük statikussá, vagy a függvényt nem azzá.

c) és **d)** Csak konstans és statikus tagváltozónak adhatunk így kezdeti értéket. **A csak konstans tagváltozót konstruktor inicializáló-listájáról inicializáljuk, a csak statikust külön a definiáláskor** (általában a .cpp-ben).

<u>Objektumpéldányok száma</u>

Írjunk olyan osztályt, ami számolja, hogy hány objektumpéldány létezik belőle és ezt le is lehet tőle kérdezni!

A megoldás lényegét a statikus változó azon tulajdonsága adja, hogy osztályszintű, vagyis minden objektumra közös.

```
#include<iostream>

using namespace std;

class Counter{
public:
    static unsigned int counter;
    Counter(){counter++;}
    ~Counter(){counter--;}
    static unsigned int getCount(){return counter;}
};

// A statikus változót definiálni is kell, static kulcsssszó nélkül: unsigned int Counter::counter=0
```

Tetszőleges osztály kiírása a standard kimenetre

Mutassa be és illusztrállja egy rövid példával, hogyan lehet egy saját osztály (B) számára túlterhelni a << operátort annak érdekében, hogy a C++ szabványos kimenetét használhassuk! Pl: B b; cout << b;

```
#include <iostream>
using namespace std;

class B {
 int Data;
 // külső függvényként kell megvalósítani, nem pedig tagfüggvényként
 friend ostream &operator<<(ostream &os, const B &b);
};

ostream &operator<<(ostream &os, const B &b) {
 os << b.Data;
 return os;
}
```

Tetszőleges osztály beolvasása a standard bemenetről

Mutassa be és illusztrállja egy rövid példával, hogyan lehet egy saját osztály (A) számára túlterhelni a >> operátort annak érdekében, hogy a C++ szabványos bemenetét használhassuk! Pl: A a; cin >> a;

```
#include <iostream>
using namespace std;
class A {
 int Data;
 // külső függvényként kell megvalósítani, nem pedig tagfüggvényként
 friend istream &operator>>(istream &is, A &a);
};

istream &operator>>(istream &is, A &a) {
 is >> a.Data;
 return is;
}
```

Hibakeresés túlterhelt operátorokban

Döntsük el, okoznak e hibát az alábbi programrészletek! Ha igen, adjuk meg, hogy fordítási vagy futási idejű-e a hiba, illetve a hiba helyét és magyarázatát! Javasoljunk megoldást, ha van hiba! A programrészletekben elírások nincsenek, az összes meghívott függvény ill. hivatkozott osztály létezik. Ha nincs megadva a kódrészletben, akkor feltételezzük a helyes működést.

a)

```
String::String(const String& theOther){
    ...
        *this=theOther;
}

String & String::operator=(String theOther){
    ...
};
```

b)

```
Vector:: Vector (const Vector & theOther){
    ...
    *this=theOther;
}

Vector Vector::operator=(Vector& theOther){
    ...
};
```

c)

```
String& String::operator+ (String theOther){
    ...
    return theOther;
}
```

d)

```
String& String::operator+ (String theOther){
    String s;
    ...
    return s;
}
```

e)

```
Vector::Vector (const Vector theOther){
    ...
    *this=theOther;
}

Vector & Vector::operator=(Vector theOther){
    ...
};
```

f)

```
String& String::operator=(String theOther){
     ...
    return theOther;
}
```

g)

```
Vector & Vector::operator+ (Vector theOther){
    Vector s;
    ...
    return s;
}
```

h)

```
void String::operator=( String theOther){
    ...
    return *this;
};

...

String s1,s2,s3("Santa Claus");
s1=s2=s3;
```

i)

```
Complex & Complex::operator− (Complex theOther){
    return theOther;
}
```

A megoldáshoz fontos, hogy tudatosítsuk: **a túlterhelt operátorok tulajdonképpen függvények** (leszámítva a speciális kiértékelést híváskor és a speciális szintaxist). Ez azt jelenti, hogy **lokális változó/érték szerint átvett argumentum címét továbbra sem szolgáltathatjuk ki a függvényen kívülre sem pointeren, sem referencián keresztül**. Ez a hiba futási időben jön elő, bár warningot kapunk. (SzC++Ny 2.4 fejezet).

A másik fontos dolog **az = operátor és a másolókonstruktor közötti összefüggés**: ha a másolókonstruktorból az =operátort hívjuk, akkor az = operátorban nem használhatunk érték szerinti átadást, hiszen az a másolókonstruktor további hívását jelentené, amely végtelen ciklust eredményezne (SzC++Ny 6.4 fejezet eleje). Mivel a fordító ezt nem ellenőrzi (warningot itt is ad), ez a hiba is csak futási időben derül ki a verem túlcsordulásával, ami a végtelen rekurzió következménye.

Megjegyezzük még, hogy a hiba többféleképpen kijavítható, bármely megoldás ugyanolyan mértékben elfogadott, az „elegánsabb” megoldások a szokásos megoldásra próbálnak rámutatni.

a) Itt az =operátort hívjuk a másolókonstruktorból, vagyis érték szerinti paraméterátadás az operátor=-ben végtelen ciklust okoz. A paraméterlistában pontosan ez történik, amennyiben a paramétert referencia szerint vesszük át, akkor kijavítjuk a hibát.

b) Itt a hiba nagyon hasonló az előzőhöz, csak itt a visszatérési értéket kell referencia szerint visszaadnunk.

c) Itt egy érték szerint átadott argumentumot adunk vissza referencia szerint. Vagy érték szerint kell visszaadnunk, vagy referencia szerint kell átvennünk. Különösen elegáns, ha konstans referenciaként vesszük át, ez a megoldás a + operátor szokásos használatát is figyelembe veszi. (A mellékhatás a + operátor argumentumain ritkán tekinthető követendő megoldásnak.)

d) A kódrészlet egy lokális változót ad vissza referencia szerint. A hiba javításaként érték szerint kell visszaadnunk a lokális változót, és nem referencia szerint.

e) A kódrészlet az a) és b) feladat hibáit egyesíti. A hiba javítása is azonos: referencia szerint vesszük át az argumentumot, és referencia szerint térünk vissza.

f) A kódrészletben található hiba megegyezik a c) feladatnál tapasztalttal. Az ott bemutatott megoldások helyesek, ugyanakkor mivel az = operátorról van szó, konstans referenciaként vesszük át a paramétert, ez a szokásos megoldás.

g) Itt a d) példával analóg a hiba, javítása ugyancsak érték szerinti visszatéréssel.

h) Ebben a feladatban nincs benne a másolókonstruktor, vagyis elképzelhető, hogy nem hívja az = operátort. Nem szép megoldás, ne kövessük, de nem is hiba. Viszont az s1=s2=s3 kifejezés átírva:

operator = (s1, operator= (s2, s3))

Ebből az alakból jól látható, hogy az =operátornak szükség van a visszatérési értékére, amely pedig void. A függvényhívás paramétereinek biztosítása a fordító (compiler) feladatkörébe tartozik, ezért ez fordítási hiba. Egy másik fordítási hiba, hogy void visszatérésű függvény nem térhet vissza értékkel. A javítást valamelyest a példa is sugallja: a visszatérési értéket javítsuk String&-ra, és különösen elegáns konstans referenciával visszatérni, bár a példában az érték szerinti paraméterátvétel meglehetősen nehézzé teszi az elegáns végeredményt csak a hibákat javítva.

i) A kódrészlet ismét variáció egy témára (c), f)): érték szerint átvett argumentummal térünk vissza referencia szerint. A problémát a szokásos módszerrel orvosolhatjuk, a legelegánsabb a konstans referencia szerinti paraméterátadás.

Hibák a többszörös öröklésben

Mi a hiba az alábbi példákban?

a)

```
class A{
    ...
};

class B{
    ...
};

class C: public A, public B{
    ...
};

B*pb= new C;
A*pa=(A*)pb;
C* pc = (C*)pv;
delete pc;
```

b)

```
class A{
    ...
};

class B{
    ...
};

class C: public A, public B{
    ...
};

B*pb= new C;
void* pv=pb;
C* pc = (C*)pv;
delete pc;
```

---

a) Többszörös öröklésnél sose végezzünk típuskonverziót keresztbe (v.ö. SzC++Ny 7.4), mert elveszítjük a leszármazott eredeti struktúráját! Csak a C bevonásával tehetjük meg:

```
A*pa=(A*)(C*)pb;
```

b) A void* típusra való konverzió esetén is elveszíthetjük a leszármazott struktúrájára vonatkozó információt (v.ö. SzC++Ny 7.4.2). A void* elveszti a B-re vonatkozó információt is, ezért azt a konverziót is meg kell adnunk, hogy a fordító helyesen tolja el a pointereket.

```
A*pa=(A*)(C*)(B*)pv;
```

<u>Kivételkezelési hibák</u>

Döntsük el, van-e futási idejű hiba az alábbi programrészletekben!

a)

```
char* str= new char[10];
if(isError()) //Ez a sor OK.
    throw logic_error("Baj van");
delete[] str;
```

b)

```
int a;
... // az a változó értékét módosítjuk
int* ptr = new int (32);
if(a==0) throw logic_error("a==0");
```

c)

```
class exception{...};
class logic_error: public exception{...};
try{
    ...
}
catch(const exception& e){...}
catch(const logic_error& e){...}
```

d)

```
try{
    ...
    throw new logic_error("Problem.");
}

catch(const logic_error* pe){...}{
    cerr << pe->what() << endl;
}
```

A kivételkezeléssel kapcsolatos leggyakoribb probléma az **erőforrás-szivárgás**. A lokális változók felszabadításáról a kivételkezelés mechanizmusa automatikusan gondoskodik, viszont a dinamikusan lefoglalt memóriaterületek nem.

Több dolgot tehetünk az ilyen jellegű hibák kiküszöbölésére:

1. Egy lokális változóba „csomagoljuk”, ez egy olyan osztály, amely felüldefiniálja a dereferencia „*” operátort (úgy tudjuk használni mint egy pointert), tagváltozóként tartalmazza a pointert, de ugyanakkor a destruktorában felszabadítja a pointert.

Íme egy példa int pointerekre:

```
class int_ptr{
    int*ptr;
public:
    int_ptr(int *ptr):ptr(ptr){}
    ~int_ptr(){delete ptr;}
    int& operator*(){return *ptr;}
    // int esetén elég lenne int-tel visszaterni
    // int& helyett, viszont objektumoknál így érdemes
    const int& operator*()const{return *ptr;} // ezzel konstanst is le tudunk kérdezni
};
```

A használata az alábbi:

```
    int_ptr ptr (new int(3));
    *ptr = 4;
    cout << *ptr;
```

Ha az objektum kimegy a hatókörből, akkor a destruktor felszabadítja. Ugyanez vonatkozik a kivételdobás esetére. Ha a fenti osztályt sablonná alakítjuk, akkor tetszőleges pointerre alkalmazható. Ilyen osztályt nem kell írnunk a Szabványos C++ Könyvtárban az auto_ptr sablon pont erre való (SzC++Ny 10.3.2). Ezt ugyanígy kell használnunk:

```
    auto_ptr<int> ptr(new int(3));
    *ptr = 4;
    cout << *ptr;
```

Ez mindig jó, amikor egy függvényen belül szeretnénk használni egy pointert, például mert nem tudjuk fordítási időben az adat méretét, de azt csak ideiglenesen a függvényben használjuk, a függvényen belül polimorfizmusra van szükségünk.

2. Ha nem lokálisan használjuk, akkor pedig tagváltozóként kezeljük, amelynek felszabadításáról az osztály destruktora gondoskodik.

3. Természetesen mindig elkaphatjuk az összes kivételt, felszabadíthatjuk a kivétel esetén felszabadítandó erőforrásokat, majd tovább dobjuk a kivételt. Ez elég körülményes megoldás. Ugyanakkor a konstruktorban dobott kivételek esetén csak így tudjuk felszabadítani a tagváltozókat. Félbeszakadt konstruktorhívás esetén nem hívódik meg a destruktor (SzC++Ny 10.3.3), ezért a félbeszakadt konstruktornál fel kell szabadítanunk a pointer-tagváltozókat. Egyéb esetben használjuk a másik két megoldás valamelyikét.

Ezek után nézzük az egyes feladatokat!

a) Egyértelmű az erőforrás-szivárgás. Ha a programrészlet kivételt dob, nem hívódik meg a delete[] sor. Többféleképpen javíthatjuk, a kivétel előtt felszabadíthatjuk, vagy auto_ptr-t használunk.

b) Ugyanaz a helyzet, mint az a) esetben.

c) Ez egy futási idejű hiba. A kivételeket a catch blokkban a legszigorúbbal kell kezdeni, és fokozatosan a legáltalánosabb felé haladva kell felsorolni, különben az általános elkapja a kivételt a speciális elől. Pontosan ez történik a példában: a logic_error rész sohasem hívódik meg.

d) Kivétel esetén a lokális kivételváltozó lemásolódik a verem visszacsévélése előtt. Esetünkben ez a pointer, de az általa lefoglalt területet fel kell szabadítanunk, amit nem teszünk meg a kódrészletben. Aranyszabály: sose dobjunk pointert kivételként, és mindig konstans referenciaként kapjuk el.

Generikus osztályok (template, sablon)

Követelmények a tárolandó típussal szemben:

1. Legyen alapértelmezett konstruktora - tömb foglalásakor a default konstruktora hívódik meg a típusnak. (**Paraméter nélkül konstruktor**, new-val, tömbben hozzuk létre)

2. A generikus osztályban használt **operátorok** (=, <,>, ==, ...) **működjenek helyesen a tárolt típussal**. (Tehát ha pl. saját osztályt akarunk tárolni, akkor ott írjuk meg az operator=, ... operátorokat!)

3. Tipp (szintaxis): A globális << operátor függvénysablon lesz, annak friendként való deklarálása:

```
template<class U> friend
std::ostream & operator << (std::ostream& os, const Vector<U>& v);
```

Budapest, 2010.05.